

SHAR PEI - OMISTAJAN OPAS

The Health Through Education Committee of the Chinese Shar-Pei Club of America, Inc.
(Amerikan shar pei -klubin terveysoppikomitea)

Jeff Vidt, ell, puheenjohtaja
Linda Tintle, ell
Gary Sparschu, ell
Marilyn Pickard, hoitaja
Dawn Walling

Miksi opas shar peista? Mikä erottaa sen muista koiraroduista? Ymmärtääkseen shar peita on tutustuttava siihen, mikä on normaalia juuri tälle rodulle. Silloin voi myös tunnistaa mahdolliset viat ja sairaudet, jotka voivat vaivata shar peita. Shar pei kärsii muutamista epätavallisista ja kummastuttavista ongelmista, joita ei kaikkia ole mainittu eläinlääketieteellisessä kirjallisuudessa. Tämän oppaan tarkoitus ei ole tehdä kenestäkään eläinlääkärinä, vaan auttaa ymmärtämään muutamia rodulle tyypillisiä sairauksia. Tästä syystä tekstissä ei käsitellä lääkkeiden annostelua tai hoitojen yksityiskohtia, eikä siinä ole viitteitä eläinlääketieteelliseen kirjallisuuteen.

SILMÄT

Yksi shar pein suurimmista ongelma-alueista on silmät.

Entropia (entropion):

Tämä on lääketieteellinen termi, jota käytetään kuvaamaan silmäluomen kääntymistä ympäri tai rullalle. Tämä aiheuttaa silmäripsien ja/tai silmäluomen reunassa olevien karvojen hankaamista sarveiskalvoa vasten, mikä johtaa sarveiskalvon ärsyntyneeseen. Oireet vaihtelevat lisääntyneestä kyynelnesteen erityksestä silmien siristelyyn, joka johtuu kivusta. Vakavat tapaukset voivat aiheuttaa sarveiskalvon haavautumista ja siitä aiheutuvaa arkipudoksen muodostumista, mikä vahingoittaa näkökykyä pysyvästi. Tämä vaiva ilmenee kahtena erilaisena mutta päällekkäisenä oireyhtymänä, mikä on hämmäntävää.

Ensimmäinen oireyhtymä ilmenee pennuilla ja alkaa yleensä 10–14 päivän ikäisenä. Pentu on masentunut eikä syö. Koska silmäluomi hankaa silmämunaa, silmistä erittyy limaa tai ne märkivät. Usein ajatellaan tämän johtuvan pennun silmien ympärillä olevista liiallisista ihopoimuista (sekundaarinen entropia). Jos vaivaa ei hoideta ajoissa, sarveiskalvo alkaa haavautua, mikä voi johtaa sokeutumiseen. **TÄMÄ ON HÄTÄTAPAUS – VIE KOIRA ELÄINLÄÄKÄRILLE VÄLITTÖMÄSTI!**

Hoito on silmäluomien ompelu. Silmäluomiin laitetaan tikit siten, että luomet kääntyvät silmämunasta pois päin. Silmäluomien tikkaaminen on väliaikainen toimenpide, joka antaa pennulle aikaa kasvaa ihopoimujensa kokoiseksi. On mahdollista, että entropia korjautuu tällä keinolla kokonaan. Nuorella pennulla on mahdotonta todeta, onko kyse primaarisesta vai sekundaarisesta entropiasta.

Toinen oireyhtymä ilmenee vanhemmilla pennuilla ja nuorilla koirilla. Tämä on primaarinen entropia, joka johtuu silmäluomen viasta ja aiheuttaa silmäluomien kiertymisen ja silmämunan ärsytyksen. Hoitona on silmäluomien kirurginen korjaaminen. Luomet voidaan myös ommella, jotta sarveiskalvo paranee, mutta vaiva ei korjaudu pysyvästi. Koirat, joilta on leikattu entropia, eivät saa osallistua näyttelyihin. Pentua, jonka silmäluomet on tikattu, hoidetaan pitämällä tikit puhtaina, ja silmiä lääkitään myös asianmukaisella eläinlääkärin määräämällä lääkkeellä. Entropiasta kärsiviä koiria ei pidä käyttää jalostukseen, koska vaiva näyttää olevan periytyvä.

Glaukooma (viherkaihi, silmänpainetauti)

Tämä sairaus aiheutuu kohonneesta paineesta silmämunan sisällä. Se voi olla joko primaarinen tai sekundaarinen. Shar peilla kaihi ilmenee usein sekundaarisena ja johtuu mykiön irtoamisesta eli luksaatiosta. Silmän linssi eli mykiö voi irrota ulkoisen vamman seurauksena tai silmää koossa pitävien sidekudosten heikkouden vuoksi. Oireita ovat turvonnut, kivulias silmä, samea sarveiskalvo, silmän verisuonten vauriot ja näkökyvyn häiriöt. Tämä on lääketieteellinen hätätapaus ja johtaa usein sokeutumiseen lääke- tai kirurgisesta hoidosta huolimatta.

Verkkokalvon kehityshäiriö (retinaalinen dysplasia)

Tätä sairautta tavataan noin 10 %:lla shar peista, ja se johtuu poimuista tai pienistä vioista silmän verkkokalvolla. Dysplasia huomataan yleensä normaalin CERF-testauksen (Canine Eye Registration Foundation, silmätutkimuksia järjestävä taho) yhteydessä ja on satunnainen löytö. Siihen ei liity mitään kliinisiä oireita.

Vilkkuluomen esiintyntyminen (kirsikkasilmä, cherry eye)

Tätä nimitystä käytetään vilkkuluomen rauhasen laskeutumisesta. Vilkkuluomen toiminta vastaa tuulilasinyyhkijää ja sijaitsee silmän sisäkulmassa. Vilkkuluomessa on kyynelrauhanen, joka vastaa noin puolesta silmän kyynelneesten tuotannosta. Joskus nuorella pennulla rauhasta paikallaan pitävä sidekudos rikkoutuu ja rauhanen nousee vilkkuluomen päälle aiheuttaen silmäkulman turpoamisen. Kirsikkasilmä ei ole kivulias ja siitä ei ole yleensä muuta haittaa kuin näön häiriytyminen. Eläinlääkäri ompelee rauhasen takaisin paikalleen. On syytä huomioida, että tämä vaiva vaikuttaa usein molempiin silmiin.

Äkillisesti ilmenevä verkkokalvon rappeuma, SARDS (sudden acquired retinal degeneration syndrome)

Pääasiallinen kliininen oire on äkillinen sokeus. Tauti on peruuttamaton, eikä sille ole hoitokeinoa. SARDS ilmenee useimmin keski-ikäisillä nartuilla, ja se saattaa olla yhteydessä Cushingin tautiin.

Kemoosi, sidekalvopöhö

Silmän reunan tai sidekudoksen turpoaminen. Tämä on normaalia nuorilla shar peilla eikä johdu allergisista reaktioista tms.

KORVAT

Shar pein rotumääritelmän mukaan korvien tulee olla pienet, kolmion muotoiset ja päänmyötäiset. Tämä altistaa rodun kroonisille korvasairauksille, jotka johtuvat riittämättömästä korvakäytävän tuuletuksesta ja vaikeuksista korvien hoidossa ja puhdistuksessa. Yleisin ongelma on *Malassezia pachydermitiksen* (normaali asukas korvakäytävässä) aiheuttama krooninen hiivasienen liikakasvu. Olosuhteiden ollessa oikeat lämmön, kosteuden ja valon (itse asiassa sen puutteen) suhteen tämä organismi lisääntyy räjähdysmäisesti ja aiheuttaa korvatulehduksen. Lisäksi organismin esiintyminen voi edesauttaa toissijaisten bakteerien aiheuttamien tulehdusten muodostumista. Oleellista ongelmien välttämiseksi on säännöllinen korvien hoito: usein toistuvat tarkastukset ja säännöllinen korvien puhdistaminen. Tämä ei paranna shar pein korvasairauksia, mutta ne voidaan saada aisoihin. Hiivasienen liikakasvu on rodulla yleinen. Se ilmenee likaisena korvana, jossa ei ole mitään kliinisiä tulehduksen oireita kuten hajua, punaisuutta, kipua tai vuotoa. Sitä hoidetaan puhdistamalla korvia säännöllisesti sekä eläinlääkärin määräämällä lääkityksellä.

Hyperplastinen (liikakasvuinen) korvatulehdus

ilmenee joillakin shar peilla kroonisen korvatulehduksen komplikaationa. Korvakäytävän yläosaan muodostuu syyllästä kasvustoa, joka tukkii korvakäytävää ja haittaa korvan normaalia puhdistamista ja lääkitsemistä. Leikkaus on usein tarpeellinen hoitomuoto.

Stenoosi, ahtauma

Monella shar peilla on tavallista ahtaamat korvakäytävät, mikä voi vaikeuttaa korvan normaalia puhdistusta ja hoitoa. Tässäkin tapauksessa eläinlääkäri saattaa suositella hoitomuodoksi leikkausta.

SUU

Shar pein suuhun ja kuonoon liittyy useita ongelmia.

Purenta

Rotumääritelmä edellyttää leikkaavaa purentaa. Yleinen ongelma on yläpurenta, jossa yläetuhampaat tulevat liikaa alaetuhampaiden päälle jättäen hampaiden väliin raon. Tämä rako voi vaihdella muutamasta millimetristä pariin senttiin. Vahvaa yläpurentaa kutsutaan papukaijapurennaksi. Yläpurenta ei aiheuta koiralle suuria ongelmia. Monet kasvattajat ajattelevat mielellään yläpurennan johtuvan kireästä huulesta, josta enemmän jäljempänä. Olisi kuitenkin hyvä pitää mielessä, että alahuulen pehmytkudoksen aiheuttama paine ei estä alaleuan luun kehittymistä. Alahuuli voi kuitenkin aiheuttaa sen verran painetta, että alaetuhampaat kulmautuvat taaksepäin. Tässä tapauksessa alaetuhampaiden juuret ovat silti linjassa yläetuhampaiden kanssa. Normaalisissa purennassa alakulmahampaan kärki sijoittuu reunimmaisen yläetuhampaan ja yläkulmahampaan väliin. Jos alaleuka ei ole kehittynyt normaalisti, hammas ei ole edellä kuvatulla paikalla.

Kireä huuli

Alahuuli kääntyy alaetuhampaiden päälle. Moni eläinlääkäri käyttää nimitystä 'kireä huuli' vain niistä tapauksista, joissa alahuuli vaikeuttaa syömistä ja siten aiheuttaa koiralle ongelmia. Useimmilla koirilla tästä ei kuitenkaan koidu mitään vaikeuksia. Kireä huuli liittyy usein papukaijapurentaan. Kertauksen vuoksi huomautettakoon, että kireä alahuuli ei rajoita alaleuan kasvua. Vakavissa tapauksissa kireä alahuuli korjataan leikkauksella.

Huulipoimun märkäinen ihotulehdus (pyoderma)

Suuri turpea kuono ja se, että ylähuuli roikkuu pitkällä alahuulen päällä, aiheuttaa veden, syljen ja ruoan kerääntymistä huulten väliin. Tämä johtaa ihon pinnan tulehtumiseen, josta on seurauksena pahalta haiseva hengitys. Alahuulen poimujen säännöllinen puhdistaminen voi ennaltaehkäistä ongelmia. Vaikuttaa myös siltä, että paksu alahuuli, jonka takia alahampaiden ympärille kerääntyy ruokaa ja sylkeä, saattaa aiheuttaa hammassairauksia. Paksut huulet voivat vaikeuttaa myös hampaiden harjaamista/puhdistamista.

Kieli

Mainittakoon, että useimpien shar peiden kielen juuren alla on normaalisti kaksi pullistumaa. Nämä sekoitetaan helposti sylkirauhasen tukkeutuman aiheuttamaan rakkulakasvaimeen.

HENGITYSELIMET

Shar pei luokitellaan lyhytkalloiseksi (brachycephalic) roduksi, joka on rakenteeltaan samanlainen kuin bulldoggi, bokseri ja muut lyhytkuonoiset rodut. Tästä johtuen rodulla esiintyy:

Lyhytkalloisten hengitystien tukkeuma (brachycephalic airway obstruction syndrome)

Oireyhtymä aiheutuu eräistä rakenteellisista poikkeavuuksista. Kaikilla shar peilla ei ole näitä ongelmia:

- Ahtaat nenäontelot. Tämä on yleistä rodulle; sieraimet ovat tiiviit ja pienet.
- Pidentynyt pehmeä kitalaki. Koiran pehmeä kitalaki vastaa ihmisen kitakielekettä, mutta on kehittyneempi. Shar peilla pehmeä kitalaki on pidentynyt niin paljon, että se häiritsee henkitorven suuta. Tästä syystä Shar peit kuorsaavat paljon.
- Vajaakasvuinen (hypoplastinen) henkitorvi, joka tarkoittaa ahtaampaa henkitorvea kuin olisi normaalia samankokoiselle koiralle.

Shar peilla joudutaan usein käyttämään ohuempaa nenä-mahaletkua kirurgisten toimenpiteiden aikana kuin muilla samankokoisilla koirilla. Kaikki nämä tekijät yhdessä aiheuttavat hapenottokyvyn vajautta. Shar pei on herkkä kuumuudelle ja altistuu helposti lämpöhalvaukselle.

Keuhkokuume

Jotkin shar pei pennut ovat alttiita saamaan bakteerin aiheuttaman keuhkokuumeen 6–12 viikon iässä. Nämä pennut ovat sairaita, ja niillä on usein krooninen yskä tai ne kakovat jatkuvasti. Yleensä niillä on kuumetta ja vähentynyt ruokahalu. Pennun on myös usein vaikea ja raskas hengittää. Shar pein alttiut keuhkokuumeelle saattaa johtua myös rodulla usein esiintyvistä IgA:n eli immunoglobuliini A:n puutteesta. Immunoglobuliini A on

vasta-aine, joka huolehtii elimistön etulinjan puolustuksesta. Keuhkokuume on kriittinen tilanne ja vaatii välitöntä eläinlääkärin hoitoa.

Värekarvojen liikuntahäiriöt

Tautia esiintyy shar peilla, joiden värekarvat (mikroskooppisen pienet karvamaiset ulkonemat ylempiä hengitysteitä rajaavissa epiteelisoluissa) ovat epämuodostuneet tai puuttuvat kokonaan. Keuhkot poistavat värekarvojen avulla sinne joutunutta vierasta ainesta ja taudinaiheuttajia. Tästä tilasta kärsivät koirat sairastuvat helposti keuhkokuumeeseen. Näiden koirien pitkän tähtäimen ennuste on huono.

Huohottavat pennut (vrt. breather puppies)

Tämä tila esiintyy hyvin nuorilla pennuilla, yleensä kahden ensimmäisen elinviikon aikana. Oirehtiva pentu vaikuttaa aktiiviselta ja äänтелеe paljon. Pentu ei syö hyvin ja laihtuu. Sillä on myös hengitysvaikeuksia. Syytä oireisiin ei tiedetä ja useita eri hoitomuotoja on kokeiltu. Tuttipulloruokinnalla saadaan pentu pitämään yllä painoaan, ja hengitysilman kosteuden lisääminen auttaa myös. Useimmissa tapauksissa tarvitaan eläinlääkärin apua.

Nenätulehdus

Bakteerien aiheuttamat nenätulehdukset ovat yleisiä johtuen todennäköisesti rodulla yleisestä IgA:n puutteesta. Tulehdus ilmenee kroonisesti märkivänä nenänä. Yleensä koira on melko hyväkuntoinen, vaikka satunnaista aivastelua esiintyy.

SYDÄN JA VERISUONET

Sydän- ja verisuonisairaudet eivät ole rodulle tyypillisiä. Satunnaisia sydänmatotapauksia on kuitenkin raportoitu (ei Suomessa). Sydämen vajaatoimintaan johtava sydänlihassairaus (*cardiomyopathia restrictiva*), mitraaliläpän (hiippaläpän) vajavuus ja verentungosta aiheuttava sydänlihassairaus ovat erittäin harvinaisia. Sydänsairauden oireita ovat yskiminen, heikko rasituksensietokyky, tajunnan menetykset ja hengitystiheyden muutokset. Eläinten sydänsairauksien tutkimus on edistynyt paljon. Ekokardiografian yleistymisen myötä eläinlääkärin on helpompi tutkia sydämen toimintaa, ja uudet sydänlääkkeet mahdollistavat koirien sydänsairauksien paremman hoidon.

Veritulppa (tromboembolia)

aiheutuu verihyytymien muodostumisesta ja kulkeutumisesta ruumiin verenkiertoon. Tiedetään, että taipumus veritulppaan liittyy SIRS:iin (systeminen inflammatorinen vasteoireyhtymä, systemic inflammatory response syndrome). SIRS vaikeuttaa usein sairauksia kuten virtsamyrkytystä, munuaisten amyloidoosia ja FSF:ää, erityyppisiä syöpäsairauksia, vakavia bakteeri-, virus- tai sieniperäisiä tulehduksia, shokkia, tapaturmia jne. Verihyytymät tukkivat yleensä keuhkojen tai munuaisten pieniä verisuonia, mutta voivat ilmetä myös muissa elimissä. Monesti ainoa merkki veritulpasta on kuolema.

Levinnyt suonensisäinen hyytymä, DIC (disseminated intravascular coagulation)

on myös oireyhtymä, joka liittyy usein SIRS:iin. Siinä ilmenee verenvuotoja, koska hyytymistekijät ovat kuluneet vähiin lukuisten suonensisäisten hyytymien takia. Hoito on vaikeaa. Sekä DIC:n että veritulpan kuolleisuusluvut ovat korkeat.

LIHAKSET JA LUUSTO

Shar pei luokitellaan jättikokoisiin rotuihin johtuen sen kasvuvauhdista ja alttiudesta erilaisille luusto- ja nivelongelmille.

Kasvukivut (panosteitti) ja

liikakasvusta johtuva osteodystrofia, HOD (hypertrofinen osteodystrofia)

ovat kaksi luuston sairautta, joita tavataan nuorilla, nopeasti kasvavilla eläimillä. Näiden tautien syytä ei tiedetä, mutta ne luokitellaan luun ja/tai luukalvon (periosteum) sekä luun sisäosien (endosteum) tulehduksiksi.

Sairastuneet koirat ovat yleensä 6–12 kuukauden ikäisiä ja voimakkaan kasvun vaiheessa. Oireisiin kuuluvat satunnainen ontuminen (rampautuminen), arkuus tunnusteltaessa tulehtunutta jäsentä, mielialamuutokset, velttous ja yleisesti epäluonteellinen käytös. Sairaus voidaan diagnosoida röntgenkuvalla, ja hoitomuotoja on useita.

Uimaripentu (swimmer pup)

Uimaripentu on nuori pentu, yleensä 2–4 viikon ikäinen, jolla on litteä rinta, joka pakottaa jalat työntymään sivuille niin, että pentu ei pysty kannattelemaan painoaan ja kävelemään. Ympäristöllä on vaikutusta, sillä usein nämä pennut on kasvatettu liian liukkailla alustoilla tai sellaisilla alustoilla, jotka eivät tue, kuten lattialaatat tai sanomalehti. Tällaiset pennut ovat myös usein ylipainoisia; ne ovat keränneet massaa liian nopeasti eivätkä pysty kantamaan omaa painoaan. Hermoston epänormaalilla kehityksellä ja lihaksiston huonolla kunnolla voi myös olla merkityksensä taudin synnyssä. Hoidon tulisi tapahtua eläinlääkärin valvonnassa, ja usein siihen kuuluu lastojen teippaaminen jalkoihin, kasvunopeuden hidastaminen ja liikkuma-alustan vaihto sellaiseen, jossa on tarpeeksi kitkaa. Tämä voi olla hengenvaarallinen tila, koska rintalastan painuminen vähentää keuhkojen kapasiteettia.

Rannenivelen löysyys (carpal laxity)

Tämä on tila, jota esiintyy 8–16 viikon ikäisillä pennuilla. Ranne on siirtynyt eteen tai jommallekummalle sivulle. Tätä tavataan usein suurilla, nopeasti kasvavilla pennuilla. Hoito keskittyy ruokintaan. Ruoan valkuaisainetasoa alennetaan ja kasvuvauhtia hidastetaan. Eläinlääkäri voi myös harkita jalan lastoittamista siihen saakka, kunnes jänteet ovat vahvistuneet. Yleensä tila on parannettavissa.

Polvilumpion sijoiltaanmeno (luxating patellas)

Tämä on perinnöllinen taipumus. Normaalisti koiran polvessa, reisiluun alapäässä, on kaksi harjannetta, joiden välissä on ura, jossa polvilumpio on. Usein toinen harjanteista on liian matala ja polvilumpio pääsee liukumaan jommallekummalle puolelle. Shar peilla ongelma ilmenee yleensä lumpion siirtymisenä takajalan sisäpuolelle. Tilaa pahentaa usein reiden lihasten lumpioon kohdistama epänormaali veto. Tämä voi johtua takajalkojen luiden kaareutuneesta muodosta, joka antaa takajaloille bulldoggimaisen ulkonäön. Lisäksi tähän voivat vaikuttaa takajalkojen puutteelliset kulmaukset (suorat kintereet). Krooninen sijoiltaanmeno tulisi korjata kirurgisesti ennen kuin pitkäaikaiset komplikaatiot kuten niveltulehdus aiheuttavat pysyvää rampautumista.

Kintereen ylijointuminen, ts. kinnernivelen suoruus

Joskus yhteydessä polvilumpion sijoiltaanmenoon. Näissä tapauksissa kinner taipuu itse asiassa eteenpäin, kun koira kävelee. Tämä voi johtua kinnernivelen nivelsiteiden löysyydestä. Tila ei sinänsä vaikeuta koiran elämää, mutta voi johtaa kinnernivelen aikaiseen rappeutumiseen tai rajoittaa liikunnan sietämistä.

Polven ristsiteen repeäminen (anterior cruciate ligament rupture)

Tämä nivelside tasapainottaa polviniveltä edestakaisessa suunnassa. Se voi revetä, jos polveen kohdistuu suurta painetta, varsinkin silloin kun nivel on taipunut. Tämä voi tapahtua, kun koira kääntyy nopeasti ja jalka luiskahtaa ulospäin. Shar pei näyttäisi olevan altis tämäntyyppiselle vammalle johtuen edellä kuvatuista rakenteellisista seikoista, takajalkojen voimakkaista lihaksista, jotka voivat aiheuttaa suurta painetta polviniveleen, ja rodulle tyypillisen temperamenttisesti luonteesta. Kirurginen hoito on välttämätön, kun ristside vaurioituu. Näin ehkäistään heikentävät vammat myöhemmässä vaiheessa.

Lonkanivelen dysplasia, HD (hip dysplasia)

Tämä perinnöllinen tila liittyy lonkanivelen epämuodostumaan. Jalostuksen avulla on saavutettu taudin vähenemistä, mutta kasvattajien tulee silti pysyä valppaina jalostusyksilöitä valitessaan. Ruokinnalla voidaan vaikuttaa dysplasian vakavuusasteeseen, etenkin pitämällä kasvuvauhti hitaana, jolloin hyvälaatuinen luusto ehtii kehittyä ennen painon nousua ja painavan lihassmassan muodostumista.

Kyynärnivelen dysplasia (elbow dysplasia)

johtuu kyynärnivelen lukuisista erilaisista epämuodostumista. Aiheuttaa lopulta nivelten heikkenemistä, joka johtaa etujalkojen rampautumiseen.

Osteokondroosi, OCD (osteochondritis dessicans)

OCD on nivelruston sairaus, jota esiintyy nuorilla (6–12 kk) koirilla. Sairaus iskee pääasiassa olkaniveleen ja aiheuttaa etujalkojen ontumista liikunnan jälkeen. Diagnoosi tehdään röntgenkuvista. Sairauden kirurginen hoitaminen on tärkeää myöhäisemmän iän nivelsairauksien välttämiseksi.

Lihasten/nivelsiteiden/jänteiden nyrjähdykset ja revähtymät

Koirille voi tulla pehmytkudosvammoja aivan kuin ihmisillekin. Oireena on, ettei koira aseta painoaan loukkaantuneelle raajalle. Nyrjähdyksiä ja revähtymiä on monia eriasteisia eri paikoissa, ja niiden paranemisaika vaihtelee. Niitä voidaan hoitaa liikunnan rajoittamisella, särkylääkkeillä sekä kylmällä tai lämpimällä kääreellä riippuen siitä, onko vaiva akuutti vai krooninen. Jos epäilet nyrjähdystä tai revähtymää, anna eläinlääkärin kuitenkin tehdä diagnoosi. Nyrjähdyksiä ja revähdyksiä voidaan välttää huolehtimalla koiran kunnosta riittävän liikunnan avulla, verryttelyllä ennen suorituksia (kuten agility) ja terveellä järjellä – ajattele mitä tekisit itse vastaavassa tilanteessa. Usein koirat saavat enemmän liikuntaa viikonloppuisin ja viettävät muun viikon sohvaperunoina. Liikunnan ja rasituksen määrä tulisi pitää tasaisena.

RUOANSULATUS

Shar pei tuntuu saaneen osakseen enemmän kuin tarpeeksi ruoansulatukseen liittyviä ongelmia.

Ruokatorven laajentuma (megaesophagus)

Tämä on perinnöllinen ruokatorven sairaus. Sairastuneilla yksilöillä on laajentunut ja liikkuvuudeltaan muuttunut ruokatorvi, johon kerääntyy ruokaa ja eritteitä. Sulamattoman ruoan ja runsaan syljen oksentaminen sekä laihtuminen nuorella iällä ovat tavallisimmat oireet. Diagnoosi tehdään röntgenkuvista. Monet lääkkeet ovat tehokkaita, mutta suurelta osin hoito on ruokinnallista. Pitkän tähtäimen ennuste on huono. Aspiraatiokeuhkokuume on tavallinen komplikaatio.

Suolistotulehdus, IBD (inflammatory bowel disease)

Tämä on ruoansulatuskanavan immunologinen sairaus, joka voi esiintyä vatsassa, ohut- ja paksusuoleissa tai niissä kaikissa. Oireet riippuvat tulehtuneesta paikasta; niitä voivat olla pitkäkestoinen oksentelu, ripuli ja verensekainen ja limainen uloste. Koska ruoka ei imeydy eikä sula kunnolla, koira yleensä myös laihtuu. Varsinainen patologinen syy on immunologisen toiminnan muutoksesta johtuva tulehdussolujen tunkeutuminen ruoansulatuskanavan seinämän läpi. Paksuuntunut suoli ei pysty tuottamaan ruokaa sulattavia entsyymejä eikä imeyttämään ruoka-aineita, jolloin koira kuihtuu pois. Diagnoosia varten suolistosta otetaan koepaloja. Hoito vaihtelee suuresti sairauden laadun mukaan. Usein pelkkä ruokavalio on riittävä hoitomuoto. Lääkehoito on yleensä kuitenkin tarpeen ainakin jossain vaiheessa sairautta.

Ruokayliherkkyys

IBD:tä ja yliherkkyksiä esiintyy joskus samanaikaisesti, ja usein kummankin oireet ovat samanlaiset. Yliherkkyys kehittyy koiralla, joka on ollut epäsopivalla ruokavaliolla useita kuukausia tai jopa vuosia. Diagnoosi on usein empiirinen ja pohjautuu ruokavalion muuttamiseen hypoallergeeniseksi, minkä avulla saadaan kliinisiä tuloksia ruoka-aineiden sopimisesta. Verikokeista (RAST- tai ELISA-testaus) voi olla hyötyä allergeenin määrittämisessä, mutta näiden kokeiden tarkkuus on kiistanalainen.

Rauhassyöpä (adenokarsinooma)

Shar peilla tavataan tavallista enemmän adenokarsinoomaa, joka on ohutsuolen pahalaatuinen kasvain. Rodun alttius FSF:lle voi olla herkistävä tekijä. Karsinooman oireet voivat olla vaikeasti huomattavissa tai se voi olla lähes oireeton, joten sairauden havaitseminen vaatii tarkkuutta. Oireet kuten oksentelu ja vatsakivut voivat liittyä suolitukokseen, toisinaan ne taas ovat hyvin samankaltaiset kuin IBD:ssä. Diagnoosi tehdään yleensä leikkauksella.

Vierasesineet suolistossa

Tämä ongelma esiintyy yleensä nuorilla koirilla. On muistettava, että tämän syynä voi olla pica (oireyhtymä, joka ilmenee kaiken epätavallisen aineksen syömisellä) tai epänormaali ruokahalu, joka johtuu ruoan imeytymisen tai ruoansulatuksen ongelmista.

Mahalaukun laajentuma ja kiertymä, GVD (gastric dilatation/volvulus)

Mahalaukun laajentumaa ja kiertymää tavataan shar peilla. Turpoamista tavataan useammin tietyissä sukulinjoissa ja siitä johtuen tietyillä alueilla (Amerikassa). Suoli laajenee monesti anestesian jälkeen, mikä todennäköisesti johtuu ilman nielemisestä nukuksista herätessä. Syynä voi olla myös toissijainen oire amyloidoosista, IBD:stä tai muusta sairaudesta. Oireita ovat vatsan pullistuminen heti syömisen tai juomisen jälkeen. Tyypillistä ovat myös kakominen, voimakas syljeneritys, paisunut ja erittäin kipeä vatsanseutu sekä rauhaton liikkuminen. **TÄMÄ ON HENGENVAAARALLINEN TILANNE JA VAATII NOPEAA TOIMINTAA!!** Koira tulee viedä viipymättä lääkärin hoidettavaksi. Yleensä tila hoidetaan leikkauksella. Kuolleisuus on korkea. Turpoamista voi ehkäistä liottamalla kuivamuonat ennen ruokkimista, ruokkimalla koira usein ja pienin annoksin sekä rajoittamalla syömistä ja juomista välittömästi liikunnan jälkeen.

Maksa-amyloidoosi

Usein unohdetaan, että amyloidoosia voidaan tavata myös maksassa eikä vain munuaisissa, vaikka se onkin harvinaisempaa. Oireet ovat kuten muissa maksasairauksissa, ja ne voivat olla heikkoja ja epämääräisiä. Edistyneissä tapauksissa voi esiintyä keltatautia (icterus) tai silmänvalkuaisten, ikenien ja ihon keltaisuutta johtuen bilirubiinin kiihtyneestä erityksestä. Diagnoosi tehdään virtsakokeesta, maksan veriarvoista ja koepalasta.

Ruoansulatuselimistön haavaumat

Ruoansulatuskanavan haavaumat johtuvat yleensä munuaisten vajaatoiminnasta, mutta voivat tulla myös seurauksena aspiriinin käytöstä sairauden hoidossa. Oireet ovat yleensä selkeitä: verinen oksennus ja/tai uloste tai tumma tervamainen uloste. Ota yhteyttä eläinlääkäriin diagnoosia ja hoitoa varten.

Shar pein yleiset ruokintasuositukset

1. Ruokinta kaksi kertaa päivässä.
2. Syötä vain ruokaa, joka sopii koiralle. Perusta arviosi ulosteen ja karvan laatuun, yleiseen hyvinvointiin ja ruokahaluun.
3. Syötä vähän (20-24%) valkuaista sisältävää ruokaa.

IHOTAUDIT

Iho on shar pein ongelmallisinta alue. On muistettava, että iho voi reagoida sairauksiin vain rajoitetussa määrin ja että monilla ihosairauksilla voi olla samanlaiset oireet. On myös muistettava, että koira voi sairastaa useampaa sairautta samaan aikaan ja että nämä saattavat vaatia päällekkäisiä hoitoja.

Allergiset ihosairaudet

Atopia on yleisin allergisten ihoreaktioiden aiheuttaja. Sen jälkeen tulevat kirppujen aiheuttamat ihotulehdukset, kosketus- ja ruoka-aineallergiat. Oireet ovat monenlaisia ja voivat olla samanlaisia kuin muissa ihosairauksissa. Ensimmäinen oire on kutina, johon liittyy karvan irtoamista, tästä johtuva ihotulehdus, korvatulehdukset ja muut iho-oireet. Diagnoosi muodostetaan kliinisistä oireista, allergiatesteillä (ihotestit ja RAST-testaus) sekä hoitoon reagoimisen perusteella. Hoito muodostuu erilaisten hoitomuotojen yhdistelmästä: herkistäminen (vrt. siedätys), antihistamiinit, rasvahappolisät, kortikosteroidit, hypoallergeeniset ruokavaliot jne. Hoidon aikana on tärkeää seurata koiran elämänlaatua suhteessa eri hoitomuotojen aiheuttamiin sivuoireisiin. Avainsana allergian hoidossa on kärsivällisyys – monesti oikea hoitomuoto selviää vain yrityksen ja erehdyksen kautta.

Ulkoloiset

Ihon ulkoloisia ovat muun muassa kirput, täit, puutiaiset ja punkit. Usein kirput oireilevat kirpuren pureman aiheuttamana ihotulehduksena tai allergisena ihoreaktiona johtuen yliherkkyydestä kirpuren syljelle. Itse koirasta löytyy harvoin kirppuja, mutta niitä on koiran ympäristössä. Hoidon ensimmäinen askel on kirppujen häätö ympäristöstä, minkä jälkeen kirput häädetään koirasta. Kirppujen häätöön on olemassa monia erilaisia tuotteita. Tiedustele asiasta eläinlääkäriltäsi. (Huom. Suomessa ei ole koirankirppuja. Yleisimmät kirput koirissa ovat lintukirppuja ja siilikirppuja. Ne eivät voi lisääntyä koirassa tai ihmisessä, joten ne kuolevat itsestäänkin muutamassa viikossa.)

Sikaripunkki (demodectic mange)

Syyhypunkki on luultavasti shar pein yleisin iho-ongelma. Sitä esiintyy kahta laatua, jotka ovat paikallinen ja levinnyt sikaripunkki. Punkkien otaksutaan tarttuvan pentuihin emosta niiden ensimmäisten elinpäivien aikana, kun ne imevät. Paikallista tartuntaa esiintyy alle vuoden ikäisillä koirilla. Oireita ovat päivimäinen karvanlähtö ja ihon punoitus ja ärtyneisyys karvattomilla alueilla. Paljaita alueita esiintyy kehossa, raajoissa ja päässä. Diagnoosia varten tarvitaan ihosta raaputettu näyte – punkkien löytyminen on selvä merkki. Suurimmalla osalla koirista paikallinen sikaripunkki näyttää katoavan iän myötä. Sen esiintyminen voi kieliä vastustuskyvyn tilapäisestä alenemisesta nuorella koiralla; kun immuunijärjestelmä toimii normaalisti, oireet katoavat. Hoito on yleensä maltillista ja kohdistuu paikallishoitona oireileville alueille. Koska suurin osa koirista paranee sikaripunkista itsekseen, Mitaban (lääkemerkki) -kylpyjä ei yleensä suositella eikä määrätä. On tärkeää tietää, onko tauti kehittymässä levinneeseen muotoonsa (mitä sattuu harvoin), koska näitä yksilöitä ei tulisi koskaan käyttää jalostukseen. Levinnyttä sikaripunkkia esiintyy yleensä vuotta vanhemmilla koirilla, ja se on usein parantumaton, hengenvaarallinen tauti. Sen hoitaminen voi olla myös hyvin turhauttavaa. Punkit aiheuttavat laajoille alueille leviäviä iho-oireita, joihin liittyy toissijaisia ihotulehduksia. Mitaban-kylpyjä määrätään tässä vaiheessa, mutta hoitoon reagoiminen vaihtelee. Muitakin hoitomuotoja on olemassa, jos kylvyt eivät tehoa, mutta hoitoa täytyy mahdollisesti jatkaa koiran koko elämän ajan.

Syyhypunkki (sarcoptic mange)

Aiheuttajana on toisentyppinen punkki, ja tartunnan saavat usein nuoret koirat. Syyhy kutiaa voimakkaasti ja voi tarttua myös ihmisiin. Sitä on vaikea todeta ihon raaputusnäytteistä, ja yleensä hoito aloitetaan klinisten oireiden ja sairaskertomuksen perusteella.

Pyoderma tai ihon bakteeri-infektiot

Suhteellisen yleisiä shar peilla. Infektiot voivat olla joko ensisijaisia tai toissijaisia. Ensisijaiset infektiot aiheutuvat yleensä piilevistä vastustuskyvyn ongelmista, kuten IgA:n puutteesta tai immuunijärjestelmän häiriöistä, joita rodulla tiedetään olevan. Toissijainen pyoderma on yleensä hankaloittava tekijä allergisissa sairauksissa, punkkien aiheuttamissa sairauksissa, kilpirauhasen vajaatoiminnassa, ihon sienitulehduksissa jne. Hoitona käytetään silloin tällöin pitkiäkin antibioottikuureja. Jotkin koirat tarvitsevat jatkuvia pieniä annoksina annettavia tai säännöllisiä kuuriluontoisia antibioottihoitoja toistuviin bakteeri-infektioihin. Uudet hoitomuodot pohjautuvat immunomodulaattoreihin, jotka edistävät immuunijärjestelmän toimintaa ihotulehduksia vastaan.

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyroidismi)

vaikuttaa olevan rodulla kohtalaisen yleinen. Oireet voivat olla jonkin muun ihosairauden kaltaisia, ja kilpirauhastutkimuksia suositellaan tautiepäilyissä. Testien tulokset eivät aina kuitenkaan ole yksiselitteisiä.

Kilpirauhasoireyhtymä (sick euthyroid syndrome)

Voi esiintyä koirilla, joilla on muita piileviä sairauksia, ja se voidaan sekoittaa kilpirauhasen vajaatoimintaan. Michiganin osavaltiossa Yhdysvalloissa on olemassa koirien TSH-testi, jolla mitataan kilpirauhashormonin erityksen määrää. Tällä kokeella saadaan arvokasta tietoa muiden kilpirauhastestien tulosten tulkitsemiseksi. Kilpirauhasen vajaatoiminnan tavallisia oireita ovat lihominen, yleinen velttous (letargia), karvan huono kunto ja paikoittainen karvanlähtö, ihon värimuutokset ja sen ihon paksuuntuminen. Näillä oireilla on tapana kroonistua. Muita oireita voivat olla hedelmättömyys, hermostosairaudet ja käytöshäiriöt.

Ihokasvaimet

Ihon kasvaimet ovat kohtalaisen tavallisia shar peilla. Tärkeintä on diagnosoida, onko kysymyksessä hyvän- vai pahanlaatuisen kasvain. Yleensä eläinlääkäri voi ottaa kasvaimesta ohutneulanäytteen ja tutkia kasvainsolut. Syöttösolukasvaimet (mast cell tumors) ovat melko yleisiä ja antavat aiheutta huoleen. Nämä kasvaimet tuntuvat olevan erittäin aggressiivisia shar peilla, ja niiden kirurginen poistaminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa on suositeltavaa. Histiosytoomat (kudoskasvaimet) ovat hyvänlaatuisia kasvaimia ja ovat myös hyvin tavallisia rodulla. Niitä esiintyy kaikenikäisillä koirilla, ja ne ilmestyvät tavallisimmin päähän ja raajoihin. Muita yleisiä kasvaimia ovat lipoomat eli rasvakeräytymät ja musinoomat eli ihonalaiset nestekeräytymät, jotka voivat näyttää kasvaimilta.

Ihomusinoosi (cutaneous mucinosis)

on omalaatuinen ihosairaus, joka on normaali shar peilla ja epätyypillinen muilla roduilla. Tila näkyy ”rakkoina” tai nestekeräytyminä etenkin jaloissa, kaulan alla ja kupeilla. Nämä kuplat voidaan puhkaista, jolloin niistä valuu tahmeaa, kirkasta nestettä, musiinia. Musiini voi kerääntyä myös syvemmälle ihonalaisiin kerroksiin ja muodostaa pysyviä ryppyjä tai laskoksia. Hoitoa ei tarvita eikä tilasta sinänsä aiheudu haittaa koiralle. Jos koiran iho kuitenkin syystä tai toisesta kutiaa, se voi raapia rakot auki, mistä voi aiheutua pinnallinen ihotulehdus eli hot spot. Shar peihin tuntuu olevan suurempi taipumus muodostua paiseita kuin muihin rotuihin. Näitä syntyy usein muutama päivä sen jälkeen, kun koira on saanut puremahaavan tai muun pistovamman. Aina kun shar pei kärsii mistä hyvänsä pistohaavasta, se tulisi tarvittaessa antibioottikuurille ja pitää myös haava puhtaana. Lämpöhaude on myös erittäin käytännöllinen.

Talinvuoto (seborrea)

on ihotauti, jolle on tyypillistä rasvainen turkki, usein hilseilevä turkki ja paha haju. Seborrea alkaa usein jonkin muun ihotaudin seurauksena, kuten bakteeri-infektion, syyhy- tai sikaripunkin, allergian jne. Sitä voidaan yleensä kontrolloida terva- tai rikkipitoisella shampooilla. Tietysti pääasia on ensisijaisen ihosairauden hoitaminen.

Shar pei -syndrooma

Shar pei -syndroomalla tarkoitetaan tiettyä ihosairautta. Se syntyy, kun ihopoimuissa olevat karvat hierovat ihoa ja aiheuttavat kutinaa ja ärsytystä. Se näyttää samanlaiselta kuin muutkin rodulla esiintyvät ihosairaudet, ja tähän diagnoosiin päädytään vasta sitten, kun kaikki muut mahdollisuudet on suljettu pois. Sairauteen ei ole hoitoa. Ihopoimut sinänsä eivät yleensä aiheuta shar peille ensisijaisia ihosairauksia. Poikkeuksena kuitenkin ovat ylimääräiset ihopoimut kintereissä, jotka altistavat karvanlähdölle näillä alueilla kitkasta tai hankauksesta johtuen. Näyttää myös siltä, että karvatuppien toiminta vähenee ja vähitellen lakkaa näillä alueilla. Karvatuppien määrä voi myös harveta johtuen musiinikeräytymistä, mistä aiheutuu karvan harvenemistä.

Malassezia-ihottuma (malassezia dermatitis)

Aiheuttajana on hiivakasvusto ja oireina ärtynyt, rasvainen ja haiseva iho sekä yleinen turkin ohentuminen. Tila voi johtua pitkäaikaisesta antibioottien ja/tai steroidien käytöstä. Se voi aiheutua myös IgA:n puutteesta. Diagnoosi tapahtuu ihon raaputus- tai pyyhkimisnäytteillä sekä tyypillisen hiivakasvuston löytymisellä. Hoitona käytetään hiivatulehdukseen tarkoitettua shampooa tai suun kautta annettavaa lääkitystä.

Pälvisilsa (ringworm)

Sienen aiheuttama ihotauti. Se voi ilmetä monessa eri muodossa yksittäisestä paikallisesta karvanlähdestä aina yleiseen ihosairauteen. Tauti tarttuu myös ihmiseen. Diagnoosi tehdään ihon raaputusnäytteen viljelystä. Hoito vaihtelee salvoista oraalilääkitykseen.

Telogen effluvium (karvanlähtö)

on hieno nimi normaalille nartun tiineyden jälkeiselle karvanlähdölle. Shar peille on tavallista voimakas karvanlähtö, etenkin lyhytkarvaisella horse coatilla. Nartulla voi olla myös samaan aikaan ihotulehdus ja rasvainen iho. Antiseptinen shampoo ja sopiva lääkitys voivat olla tarpeen. Vaiva paranee yleensä ajan myötä itsestään.

KUONO

Yleensä rodun edustajilla on tyynymäinen, turpea kuono, joka ”tyhjenee” (turvotus laskee) stressin, sairauksien ja lääkityksen seurauksena. Kuono tyhjenee myös useilla koirilla seksuaalisesti aktiivisten kausien aikana. Myös monet tulehduslääkkeet saattavat saada kuonon tyhjenemään (aspiriini, kortikosteroidit, tulehduskipulääkkeet jne). Onneksi tämä on yleensä väliaikaista. Kuonon koko on tärkeä merkki koiran terveydentilasta. Monilla kroonisesti sairastuneilla koirilla kuonon tyhjeneminen on ensimmäinen oire. On tärkeä tietää, minkä kokoinen koiran kuono on normaalisti.

Valkopälvi (vitiligo)

Vitiligo on pigmenttikato kehon osissa, jotka ovat normaalisti pigmentin peitossa. Pigmenttikato voi näkyä kirsussa, anturoissa, limakalvoilla, silmäluomen reunoissa jne. Sitä esiintyy enimmäkseen nartuilla, ja se yhdistetään useimmiten juoksukiertoon. Pigmentin häviäminen voi olla myös pysyvää, ja se voi johtua eräistä

autoimmuunisairauksista kuten systeeminen lupus (systemic lupus) ja pemfigus eli rakkulaihottuma ja sen variaatiot.

Hot spot, akuutti märkivä ihottuma (pyotraumatic dermatitis)

on rodulla kohtuullisen yleinen ja aiheutuu, kun koira raapii itseään paljon. Hot spot on monesti seurausta allergiasta, kirpuista, erilaisista bakteerien aiheuttamista ihotulehduksista jne. Hot spot esiintyy iholla yleensä pinnallisina kosteina ja rupisina kohtina sellaisilla alueilla, joita koira pääsee nuolemaan tai pureskelemaan. Alkuperäinen sairaus on hoidettava ja sairastuneet ihoalueet on pidettävä puhtaina ja kuivina. Hoidossa voidaan käyttää myös antibioottisia hydrokortisonivoiteita.

Streptokokin aiheuttama toksinen shokkioireyhtymä (streptococcal toxic shock syndrome, STSS)

esiintyy Shar peilla kahdenlaisena oireyhtymänä. Ensimmäisessä iho alkaa kuoleentua yleensä rungon alueelta ja kuoleentunut iho lähtee suurilta alueilta. Ihon kaikkiin kerroksiin tulee kuolio (necrosis), mistä johtuu nahan irtoaminen suurilta alueilta. Toisessa koira kuolee äkisti yleisen verenmyrkytyksen (systeeminen septikemia) ja yleisen shokin seurauksena. Molemmat oireyhtymät ovat erittäin vakavia ja hengenvaarallisia. Koira on saatava hoitoon välittömästi. Kuolleisuus on korkea. Oireyhtymän aiheuttajan oletetaan olevan beetahemolyyttinen streptokokkibakteeri.

Normaali karvanlähtö

on myös mainittava tässä yhteydessä. Lyhytkarvaisen horse coatin normaalia karvanlähtöä erehdytään monesti luulemaan erilaisiksi ihosairauksiksi. Koira saattaa olla karvanlähdön aikana koinisyömän näköinen, mutta karkea päällyskarva ei lähde karvattomilta alueilta, ja iho on normaalin näköinen. Ihosta raaputtamalla otetusta näytteestä voidaan sulkea pois erilaiset punkkisairaudet. Koira ei tulisi lääkittää ennen kuin eläinlääkäri on tehnyt diagnoosin.

IMMUUNIJÄRJESTELMÄ

Immuunijärjestelmän muodostavat monet elimet kuten kateenkorva (thymus), perna, imusolmukkeet ja eri solut, kuten imusolut (lymfosyytit), isot syöjäsolut (makrofagit) ja suurikokoiset veren valkosolut (monosyytit), sekä kemialliset tiedonvälittäjät, joita kutsutaan sytokiineiksi. Tämä järjestelmä toimii suojellakseen koira bakteeri-, sieni- ja virustartunnoilta ja tunnistaakseen itsen vieraasta. Immuunijärjestelmä tunnistaa vieraat ainekset ja käynnistää häätöjärjestelmän. Joskus järjestelmä ei toimi, ja seurauksena on immunologinen, ts. immuunivälitteinen sairaus. Syytä tähän ei tarkkaan ottaen tiedetä. Shar pei on altis tietyille tyypillisille immunologisille sairauksille, etenkin familiaalille eli suvuittain esiintyvälle shar pei -kuumeelle (familial shar pei fever, FSF).

FSF tunnetaan myös nimillä kinnerkuume tai kintereen turvotussyndrooma. FSF:n ensimmäinen kliininen oire on kuume, yleensä 40,6–41,7 astetta Celsiusta. On hyvä muistaa, että koiran normaali lämpötila on 38,3–38,9 astetta. Kuume laskee yleensä itsestään 12–36 tunnin kuluttua. Kuumeen aikana koira on sairaan näköinen: korvat roikkuvat, häntä roikkuu, selkä on köyryssä ja koira kävelee varovasti, kuin kananmunankuorten päällä. Usein koira ei käy makaamaan, sillä ei ole ruokahalua eikä se suostu juomaan. Usein koira myös huohottaa paljon. Noin joka toisella tartunnan saaneella koiralla esiintyy kivuliasta, kuumeista turvotusta joko toisessa tai molemmissa kintereissä. On muistettava, että monella shar peilla on musiini(neste)keräytyymiä kintereissä tai nilkoissa ("sukat"), mitä ei pidä sekoittaa FSF:ään.

FSF näyttää olevan koiraversio ihmisten sairaudesta nimeltä familiaali välimeren kuume (Familial Mediterranean Fever, FMF). Noin 25 % FMF:ään sairastuneista ihmisistä kärsii munuaisten amyloidoosista, joka johtaa kuolemaan, koska munuaiset eivät toimi. Amyloidit ovat stressiproteiineja, jotka normaalisti poistuvat virtsan mukana. Shar peilla amyloidit kuitenkin kerääntyvät munuaisia ympäröiville alueille ja tukehduttavat munuaiset. Samalla tavalla amyloidit voivat kerääntyä muita elimiä kuten maksaa, pernaa ja keuhkoja ympäröiville alueille. On tärkeää muistaa, että FSF ei ole amyloidoosi ja että FSF-koira ei välttämättä sairastu amyloidoosiin, mutta sairastumisen riski on korkeampi.

FSF:n ensihoito koostuu kuumeen alentamisesta ja kivunlievityksestä. Aspiriini 12 tunnin välein tuntuu auttavan. Jossakin tapauksissa aspiriinia annetaan kuuden tunnin välein ensimmäisen 24 tunnin aikana. Koiran ruumiinlämmön seuraaminen on erittäin tärkeää. Korkea kuume tai koira, joka ei reagoi aspiriinihoitoon, saattaa tarvita eläinlääkäriin määräämiä lääkkeitä (kolkisiini) kuumeen alentamiseksi ja lämpöshokin hoitamiseksi. Toistuvia FSF-kohtauksia saava koira tulisi viedä eläinlääkäriin hoitoon munuaisamyloidoosivaaran takia. Stressitekijöiden vähentäminen on myös hyväksi, sillä ne voivat laukaista kuumekohtaukset. Päivittäin annettavat pienet annokset aspiriinia kuumeen estämiseksi tai ainakin kuumekohtausten harventamiseksi ja/tai lieventämiseksi tehoavat joillakin koirilla hyvin. Toistuvia FSF-kohtauksia saava koira tulisi käyttää säännöllisissä virtsakokeissa muun muassa virtsan proteiini määrän mahdollisen kasvun seuraamiseksi ja virtsan ominaispainon määrittämiseksi, joista varsinkin jälkimmäinen kuvaa munuaisten toimintaa selkeästi. Munuaisista otettavasta verenkuvasta on myös hyötyä.

Sairaudella on geneettinen tausta ja sen oletetaan periytyvän autosomaattisena resessiivinä. FSF-koiria ei tulisi käyttää jalostukseen. Tohtori Gary Johnson Missourin yliopistosta kehittää verikoetta, jolla taudinkantajat voitaisiin todeta ja tauti saataisiin jalostetuksi pois. Toisinaan FSF-kohtaus voi johtaa streptokokin aiheuttamaan toksiseen oireyhtymään (STSS) tai oireyhtymän aiheuttama kuume voidaan sekoittaa FSF:ään.

Puremalihasten tulehdus (masticatory myositis)

Immuunivälitteistä leukalihaksen tulehdussairautta tavataan myös shar peilla. Oireita ovat kipu suuta avattaessa, lievä lämmön nousu ja päälaen lihasten kipeytyminen. Sairauden edetessä koira ei pysty avaamaan suutaan muutamaa senttiä enempää ja päälaen lihakset alkavat surkastua ja kuihtua pois. Diagnoosi tehdään verikokeella suuta ympäröivistä lihaksista – vasta-aineiden löytyminen vahvistaa diagnoosin. Vahvalla kortikosteroidihoidolla on päästy hyviin tuloksiin.

Immunologinen hemolyttinen anemia (immune-mediated hemolytic anemia)

on punasoluihin kohdistuva sairaus.

Immunologinen verihiutalekato (immune-mediated thrombocytopenia)

on immunologinen verihiutaleisiin kohdistuva sairaus. Tämän ja edellisen sairauden oireiden voidaan olettaa johtuvan vastareaktioista lääkekuureihin, muihin immunologisiin sairauksiin, tulehdussairauksiin, sydänmatotartuntaan jne. Nämä ovat yleensä yleisempiä nartuilla. Sairaudet ovat hengenvaarallisia ja vaativat välitöntä lääkärinhoitoa. Oireet ovat apaattisuus, huono ruokahalu ja vähäinen lämmön nousu. Hemolyttisessä anemiassa voi myös esiintyä punertavaa virtsaa, kellertävyyttä ihossa, kovakalvoilla tai limakalvoilla, limakalvojen vaalenemista ja jopa tajuttomuuskohtauksia.

Verihiutaleiden tuhoutuminen voi aiheuttaa mustelmia ihossa, verenvuotoa ikenissä, verta ulosteessa tai virtsassa ja nenän tai suun verenvuotoa. Hoitona käytetään steroideja ja toisinaan myös kemoterapeuttisia lääkkeitä. Hoito kestää yleensä pitkään.

Immunologinen munaiskerästen tulehdus (immune-mediated glomerulonephritis)

edustaa varmasti noin 70:ää prosenttia shar pein munuaissairauksista. Sairaus aiheuttaa tyypillisesti virtsan proteiinin voimakasta vähentymistä. Tämän lisäksi veren albumiinitaso laskee voimakkaasti. Munaiskeräsen (glomerulus) on munuaisten suodatinyksikkö: toimiessaan normaalisti se estää proteiinien (albumiinin) suodattumisen virtsaan. Veri- ja virtsakokeen lisäksi tarvitaan virtsan proteiini-/kreatiinitason määrittäminen, jotta voidaan todeta, onko virtsan proteiinitason lasku epänormaalia. Pitkän tähtäimen ennuste on epävarma ja saattaa sisältää vähän valkuaisaineita sisältävän ruokavalion lääkehoidon tukena. Munuaisista otettavat koepalat ovat hyödyksi lääkehoidon suunnittelussa munuaissairauksissa, mutta koepala tulisi ottaa sairauden alkuvaiheessa. Säännölliset virtsakokeet ovat kriittisen tärkeitä munuaissairauksien toteamisessa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Virtsakoe on jopa tarkempi kuin munuaisista otettu verikoe.

Äkillisesti ilmenevä verkkokalvon rappeutuminen, SARDS (sudden acquired retinal degeneration syndrome)

Myös tällä shar peilla esiintyvällä sairaudella voi olla immunologisia syitä. Sairaus ilmenee terveen koiran äkillisenä sokeutumisenä. Sokeutuminen on pysyvää. Verenkuvalla suljetaan pois Cushingin tauti eli hyperadrenokortisismi.

VIRTSA- JA SUKUPUOLIELIMET

Pääasialliset näitä alueita rasittavat taudit ovat immunologinen munuaiskerästen tulehdus ja munuaisten amyloidoosi, jotka on käsitelty edellisessä kappaleessa.

Kohtutulehdus (pyometra)

Vaikea kohdun tulehdus, jolloin nartun kohtu täyttyy märkäisestä nesteestä. Tulehduksen aikana syntyvät toksiinit eli myrkylliset aineet imeytyvät kudoksiin, mistä koituu seuraavia oireita: koira juo erittäin paljon, virtsaamisen tarve lisääntyy, ruokahalu huononee ja koira on masentunut. Jossakin tapauksissa esiintyy märkäistä emätinvuotoa ja takajalat ovat heikot. Hoitona on nartun sterilointi ja tulehtuneen kohdun poisto. Paras tapa ehkäistä kohtutulehdus on sterilointi, ja nartut, joita ei käytetä jalostuksessa, tulisi aina steriloida.

NEOPLASIA

Shar pei näyttää olevan altis tietynlaisille syöpäsairauksille. Syynä tähän saattavat olla FSF-ongelmat ja vastustuskyvyn ongelmat yleensä. Yksi immunologisen järjestelmän tärkeitä tehtäviä on kasvainten tarkkailu, ja tämä toiminto saattaa olla shar peilla heikompi kuin muilla roduilla. Tavallisimmat kasvaintyyppit ovat syöttösolukasvaimet (mast cell tumors), suoliston adenokarsinoomat, lymfosarkoomat (imusolmukesarkoomat) ja histiosytoomat (kudoskasvaimet). Syöttösolu- ja kudoskasvaimet ovat vaikeita tunnistaa pelkän ulkonäön perusteella. Molemmat voivat ilmetä vain turvonneina punertavina kohtina ihossa.

Syöttösolukasvaimet voivat olla shar peilla erittäin aggressiivisia ja levitä imusolmukkeisiin. Mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tehty leikkaus on paras hoitokeino. Shar peilla voi esiintyä kudoskasvaimia missä iässä tahansa, kun muilla roduilla niitä esiintyy yleensä vain nuorilla yksilöillä. Kudoskasvaimet ovat hyvänlaatuisia ja yleensä häviävät itsestään. Koska ne muistuttavat pahanlaatuisia syöttösolukasvaimia, niiden kirurginen poistaminen on suositeltavaa. Imusolmukesarkooma on helppo tunnistaa, sillä oireena on yleinen imusolmukkeiden turpoaminen. Muunlaiset syöpäsairaudet, kuten ruoansulatuselimistön ja muiden sisäelinten syövät, ovat vaikeammin havaittavissa. Niiden oireita voivat olla laihtuminen, apaattisuus jne.

Umpieritysjärjestelmä (endocrine system)

Endokriininen järjestelmä koostuu useista elimistä ja niiden tuottamista hormoneista. Se toimii pääasiassa positiivisten ja negatiivisten palautteiden perusteella. Hypotalamus (joka monitoroi kehon tarpeita, kuten nälkä ja jano, koko ajan) ja aivolisäke (joka tuottaa hormoneja, jotka säätelevät muiden umpirauhasten hormonituotantoa) ovat endokriinisen järjestelmän kulmakivet.

Kilpirauhasen vajaatoiminta, hypotyroidismi (hypothyroidism)

Kohtuullisen tavallista shar peilla. Kilpirauhanen ei eritä riittäviä määriä kilpirauhashormonia, josta on seurauksena lihominen, apaattisuus, karvan huono kunto, yleinen henkisen tilan heikkeneminen jne. Vajaatoiminta tulee aina varmistaa verikokeilla eikä pelkkien kliinisten oireiden perusteella. Kilpirauhashormonin korvaushoito aloitetaan eläinlääkärin opastuksella.

Cushingin sairaus (hyperadrenocorticism)

aiheuttaa kehon glukokortikoidien ylituotantoa. Lisämunuainen tuottaa tätä hormonia. Vain noin 20 % sairaustapauksista johtuu lisämunuaisiin kohdistuvista sairauksista (kasvaimet). Loput 80 % johtuvat kasvaimista aivolisäkkeessä. Aivolisäkkeen kasvaimet aiheuttavat ACTH:n liikatuotantoa. Se on hormoni, joka stimuloi lisämunuaisen glukokortikoidituotantoa. Kliiniset oireet ovat vatsan turpoaminen, kasvanut ruokahalu ja liikalihavuus, ihon ohentuminen ja sairaudelle ominaiset muutokset rutiininomaisissa laboratoriotuloksissa, ja koira juo paljon tavallista enemmän, mistä aiheutuu lisääntynyt virtsaamistarve. Taudin määrittämiseksi tarvitaan erityinen testaus ja tautia hoidetaan asianmukaisella lääkityksellä.

Addisonin tauti

on glukokortikoidien puutostila, joka johtuu lisämunaisten surkastumisesta. Oireisiin kuuluvat laihtuminen, yleinen heikkous ja ruoansulatuksen oireet kuten oksentaminen ja ripulointi. Diagnoosia varten tutkitaan veren elektrolyytit ja koiralle tehdään ACTH-stimulaatiotesti. Sairaus on hoidettavissa, mutta se on krooninen, eli hoito kestää koiran koko loppuelämän.

LUONNE JA KÄYTÖS

Johtuen Shar pein historiasta vahti-, metsästys- ja taistelukoirona sillä on joitakin luonteenominaisuuksia, jotka tulee ymmärtää, jotta koira voidaan kouluttaa/hillitä tehokkaasti ja turvallisesti.

- Ne ovat erittäin itsenäisiä, dominoivia ja lujatahtoisia koiria.
- Ne ovat hyvin valppaita, älykkäitä ja erittäin herkkiä.
- Niillä on matala aggressiokynnys.
- Ne sietävät huonosti muita koiria.
- Useimmat shar peit ovat tyytyväisiä ja kilttejä, kunnes niiden raja ylittyy, mikä voi tapahtua esimerkiksi kynsien leikkaamisen, korvien puhdistamisen tai liikkumavapauden rajoittamisen yhteydessä.
- Täysikasvuista shar peita ei voi hallita voimalla. Se taistelee kuolemaan asti. Liika rajoittaminen (kiinnipitäminen) voi myös johtaa koiran kuolemaan johtuen ilmäteiden tukkeutumisesta tai stressistä.

Seuraavia periaatteita tulisi noudattaa shar pein kanssa:

- Vahvasta olemuksesta ja kehon matalasta painopisteestä johtuen shar pei on hyvin voimakas koira. Voiman käyttö talutettaessa aiheuttaa yleensä erittäin aggressiivisen reaktion.
- Shar peit eivät yleensä pidä siitä, että niiden jalkoihin kosketaan tai niiden kynsiä leikataan Ne sietävät usein paremmin verikokeen ottamista niskan verisuonista kuin kaulan tai jalan etuosan suonista. Verisuoni, joka sijaitsee takajalan ulkosyrjässä, on myös hyvin käyttökelpoinen.
- Harsomainen kuonokoppa (ilmeisesti elastinen, joka laitetaan kuonon päälle kuin sukka) on rodulla käyttökelpoisempi kuin esimerkiksi nahkainen kuonokoppa, joka kiinnitetään soljella niskan takaa. Pään ihopoimuista ja pienistä korvista johtuen soljella kiinnitettävä kuonokoppa saattaa irrota itsestään.
- Jokaisen shar pein pennun omistajan tulisi totuttaa koira muiden koirien seuraan ja osallistua tottelevaisuuskoulutukseen pentuikästä asti. Aikainen tottelevaisuus- ja sosiaalisuusharjoittelu on tälle rodulle luultavasti hyödyllisempää kuin monelle muulle.

LIITE A: KORVIEN PUHDISTAMINEN

Jeff Vidt, eläinlääkäri

Mielipiteeni: kun shar peilla on kerran korvavaivoja, sillä on aina korvavaivoja. Vaivaa ei saa parannettua; sitä voi vain kontrolloida hoitamalla korvia säännöllisesti.

Ensisijainen ongelma shar pein korvien puhdistamisessa on koiran riittämätön koulutus ja kontrollin puute. Jos koira ei anna puhdistaa korvia, niitä ei voi hoitaa. Koulutus alkaa pentuna ja siihen kuuluu kurinpitoa ja positiivisen vahvistamisen menetelmän käyttö, mutta ne asiat eivät sisälly tähän artikkeliin. Tärkeintä on, että korvien puhdistaminen aloitetaan pentuna, jotta koira oppii sietämään sitä. Voin myös ensimmäisenä todeta, että osa ongelmista korvien puhdistamisessa johtuu yleisimmästä nykyään käytetystä puhdistusvälineestä – pumpulipuikosta. Pumpulipuikon vääränlainen käyttö voi johtaa korvakäytävän vaurioihin, turvotukseen, kipuun ja potilaan yhteistyöhaluttomuuteen.

Paras tapa korvakäytävän puhdistamiseen on liuottaa kuollut solukko ("lika") ulos käytävästä korvanpuhdistusaineen avulla. Markkinoilla on saatavana runsas valikoima erilaisia valmisteita; kaikki yhtä hyviä. Koita eri merkkejä ja kokeile mikä toimii sinulla parhaiten. Älä käytä vetyperoksidia! Sen vaahtoaminen ärsyttää koira ja peroksidi hajoaa korvassa hapeksi ja vedeksi. On yleensä viisasta puhdistaa korvat ulkona, koska periaatteena on antaa puhdistusliuoksen liuottaa kuollut solukko irti korvakäytävästä ja antaa koiran ravistella se pois korvista.

Korvakäytävä täytetään puhdistusaineella hieroen korvaa varovasti ja annetaan koiran ravistaa päätään. Väisty! Materiaali tarttuu yleensä korvanlehden sisäpintaan, josta se pyyhitään pois pumpulityynyllä ja sitten prosessi toistetaan. Tämä tehdään useita kertoja kunnes likaa ei enää erity. Tässä vaiheessa pumpulipuikolla voi varovasti kuivata korvakäytävään jääneet puhdistusaineen jäänteet. Älä puhdistu korvaa pumpulipuikolla! Kun korva on huolellisesti kuivattu, tarvittava korvalääkitys laitetaan korvakäytävään eläinlääkärin ohjeiden mukaisesti. On yleensä hyvä koulutuksellinen tapa antaa koiralle joku erityinen herkkupala ja siten palkita koira positiivisesti. Tämä saattaa tehdä seuraavat puhdistuskerrat miellyttävämmiksi.

Jos korvissa on vakava sairaus, on yleensä parempi ensin lääkittää korvia useita päiviä ennen kuin yrittää puhdistaa korvia. Näin turvotus ja kipu lievittyvät ja koira sietää toimenpidettä paremmin. Tällaisissa tapauksissa voi myös pyytää eläinlääkärinä puhdistamaan korvat nukutuksessa ennen kuin kotihoito aloitetaan. Näin eläinlääkäri saa myös tutkittua korvan perusteellisemmin.

Tämän oppaan tiedot perustuvat suuresti kokemukseen ja sitä pitää käyttää sen mukaisesti. Tavoitteemme on jakaa tietoa rodusta ja toivomme, että siitä tulee vastavuoroinen prosessi – saamme tietoa myös shar pein omistajilta. The Chinese Shar-Pei Club of America ei ole millään tavalla vastuussa tämän oppaan sisältämästä informaatiosta. Tätä opasta on muutettu Suomen Shar Pei Harrastajat ry toimesta 7/2005.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.